Játék és heppening

Szokatlan eseményről tudósítok, amennyiben elolvassák beszámolómat. A Bercsényi utcai egyetemi diákotthon klubhelyiségében egy este *Szabados György* zeneszerző zongorázott, ifjú *Horváth Lajos* hegedült, s közben (vagy kíséretként?) *Urbán György* festőművész képet komponált egy nagy vászonra. *Improvizáltak* mindhárman. Egyik hatott a másikra. A zene milyen színeket erjeszt a festőben? A színek milyen dallamokat, hangokat gerjesztenek a zenészekben? Furcsa kísérlet volt, az biztos. Kölcsönhatások reprodukciója volt ez az est? Nem szabad komolyan venni, mint ahogy kiröhögni sem lehet ezt a bizarr programot. A hallgatóság is komoly volt. Javarészt egyetemisták, zsúfolásig megtöltötték a klubtermet. Műhelytitkokra vágytak. Hogy születik egy festmény? A produkció részvevői is valamennyien fiatalok, de egyik sem kezdő. *Szabados* és *Horváth* zeneestjei sok dzsesszrajongót, és komolyzene-kedvelőt vonzottak mindig. *Urbán György* Derkovits-díjas festő. Volt már önálló kiállítása Párizsban, Frankfurtban, Münchenben, na és természetesen Budapesten is. Most legutóbb Zalaegerszegen. Sok képével szerepelt már országos kiállításokon is. Ezen az estén *összemérte „erejét"* (muszáj ezt a szót leírnom) a képalkotás és a zene. *Játék és heppening volt a javából.* Egy biztos: *élvezte a közönség.* Érdekes dolgokat láttak és hallottak. A művészek kulisszatitkait fedezhették föl — mondom, játékosan.

Ha már a zenész és a festő is „játszott", akkor mért ne szokatlankodjék a tollforgató tudósító is! Nem? Vagy milyen tudósítást vártak erről az eseményről? Szerényen (egyébként is az vagyok) meghúzódtam a sarokban. Hallgattam a zenét, és láttam a festmény születését. Közben elengedve magam, jegyzeteltem, ami eszembe jutott a zene hallatára és a készülő festmény láttára. Úgyhogy most ezt fogják olvasni (ha tovább nézik a sorokat és nem lapoznak), mondhatom úgy, hogy *szokatlan tudósításomat.* És ezt is nyugodtan tekintsék *játéknak*, heppeningnek...

*

Kezdetben fehér vala a vászon. A zenészek hangoltak. A közönség helyezkedve morajlott, előre kikrákogták magukat. A látványra készülve a szemüvegesek megtörölték okulárékukat — mint ahogy ilyen hangversenyeken szokás. A villanyfényt leoltották, csak a festő vásznára vetődő reflektor maradt égve.

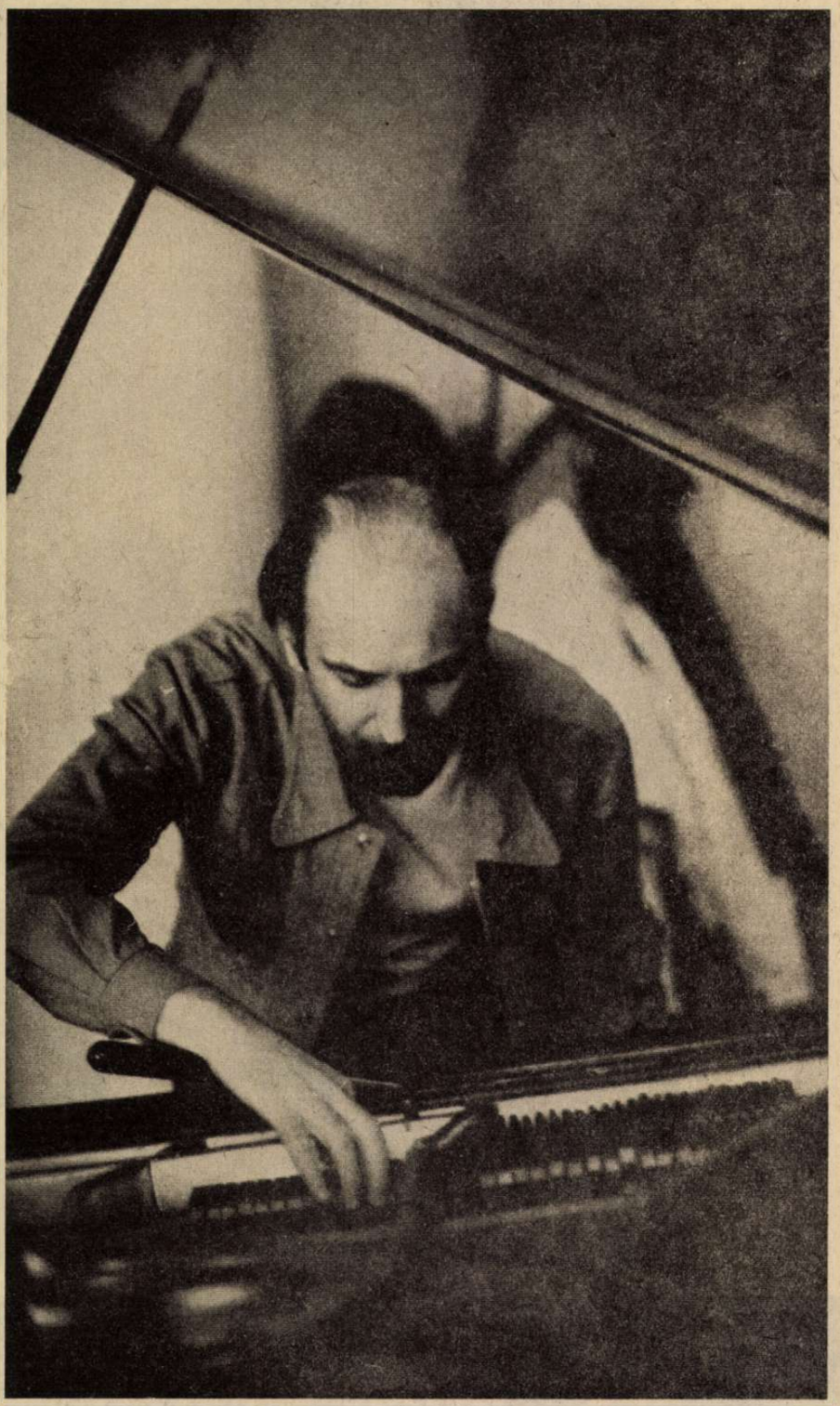

Szabados a felnyitott tetejű zongorába hajolt. Ujjaival pattanó hangokat hímzett a húrokon. Olyanok voltak ezek, mint az apróra tört jajkiáltások. Hanghomokszemek váltak hegygyé, úgy visszhangzott a terem. A hegedű még némán állt. *Urbán* megmártotta ecsetjét. Aztán fészket rakott a vásznon a kobaltkék, ahogy az eldobott kő keresi rejtekhelyét. Ifjú *Horváth* is megpendítette a hegedűhúrt. Pizzicato pergett a zongorahangok alá. Ahogy ősszel a falevelek. A vásznon fehér nyíl iramlott. Újabb vonalak. Arichmetriák legendái színesedtek. Ahogy fecske ül a villanyvezetékre, úgy keresztezték Alizarin—Krapplakk-sötét foltok az újból mártott ecsetből. Plakátszínek hangolódtak. Enciánkék, izzott B-dúrban. Kék telepedett a sárga foltra — álomba zöldült a vászon. *Szabados* a zongorához ült. Sor, sorok, sorozatok rebbentek. *Urbán* körös körvonalat húzott. Szárnycsapdosva glissando követte a vonó alatt. Körök szeretkeztek ellipszisben. Umbra-égetettbarna hunyta be szemét. Olívzöld, kobalt-violett, enciánkék — vászonszivárvány, bár még dörgött a zongora, villámlott a hegedű.

Asszociáció: lovak rohantak. Virágglória szirmosodott a szemükben. Felhők itták a Napot. Kútágasok mint egyszárnyú pihik tollászkodtak. Délibáb ajnározta a síkságot. Az égnek nem volt szája, nem volt szeme. Valahol önmagát itta az eső.

Közben felezték egymást a ritmusok. Pattern lüktetett. Matrix didergett; 2—8—3—5. A festő sem tétlen. Jégszürke hasad ki a vászonból. Már összhangban kezdtek égni a színek. Az ecset krómoxid-zöld-tüzes félkört sikoltozott. Csordult a festék; pergamen-zöld fátyol ereszkedett alá. Íme új szín; umbra-matt-barna. Angol vörös! Van Dyck-barna! Párizsi-kék. Ultramarin-sötét.

Urbán hátrált kezében az ecsettel. Félrehajtotta a fejét, úgy nézte a vajúdó vásznat; hogy boronálja tovább a színes ecsetvonalakat?

Testhangok égtek a hegedűből. „Konkrét zenei effektusok" suttogták a hátam mögött. Pulzációba kapaszkodva hulltak a hangok *Szabados* ujjai alól. Ahá! „esésritmus" (aranymetszésben porladtak szét a dallamok). Minő véletlen társulás! *Urbán* ismét a képhez lépett. Arany-okker-ezüstöt harmatozott a brillantróz foltra.

Asszociáció: kék hasú torony melengetett egy házat. Minden ablak kinyílt. Kiszöktek az álmok. Elvetélt kamasz gondolatok. Bent szürke felnőttek porosodtak magukfaragta kalodabútoraikban. Egy énekesnő énekelt, aki nem lett énekes. Közben egy aktán firkantott. Egy férfi rakétát tervezett, aki nem lett mérnök. Közben porszívót javított. Keserűráncokat malterozott az idő a ház falára. Pókhálóvá szürkült a napfény a szobákban.

Most már a finisről tudósíthatok. Crescendo lombosodott. Staccato szaggatott a hegedűhúrokon. Ritmus a triola — kobalt-viola olvadt szét kadmium-sárga-világos mezőkön. Felismerhető formák a vásznon! Alakok körvonalaztak. Ikarus merész zuhanása? Daidalos (az apa) fékre fogott kínja? Cölinkék mint cinkék röpdöstek

az ecsetből. Fekete körök jajgattak. Torz dallamon kettős fogásban szántott a vonó. Kadmium-vörös-sötét barázdát fordított ki az ecset, majd felröppent, (előbb megmártózva) cinkfehérrel könnyített a vászon alján burjánzó színeken. Preu-Bisch-Blau kéklett a vonalszárnyak alatt. Az ecset skarlátvöröset harapott ki a jobb felső sarokból. *Urbán* letette az ecsetet. Rongyba törölte a kezét. Hátrált a képtől, s leült egy távoli székre. A zene alábbszállt, mint alkonyatkor a nap. Rubátó dobogott. Legató keringett szélesen húzva, így ülepedett a lassuló zene, majd magukba zárkóztak a hangok, és fájni kezdett a csend.

A tapsra kapta fel mindenki a fejét. A zene, a játék s az írás véget ért. Csak a friss festmény dicsőült magányosan.

*

Utószó:

Most, hogy szerkesztőm javaslatára elolvastam (mert írás közben nem olvastam) e tudósítást — megkövetem magam, mert még halandó is vagyok — és belátom, hogy kacagásom (miközben magamat sebeztem ezzel) megérdemelt. L'art pour l'art fintornak ez jó. Másra nem való. Az esemény is. De hát ami megtörtént, az megtörtént. Ez írás engem úgy segéljen!

Brády Zoltán
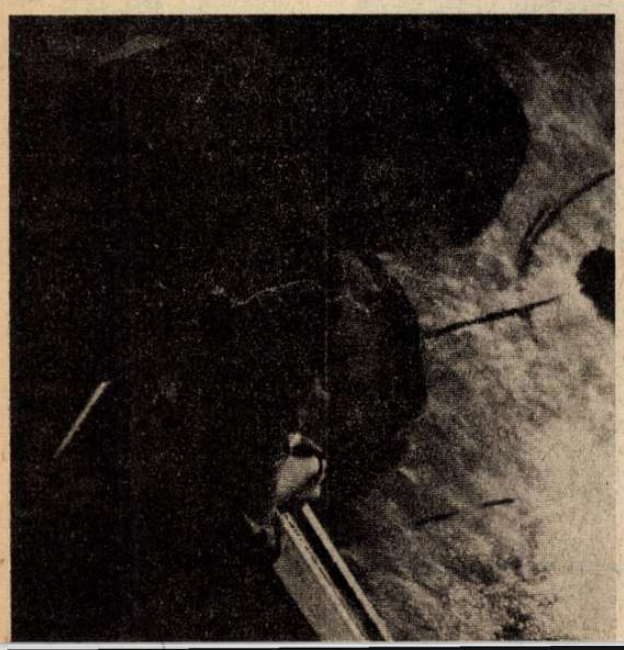
Kép: Batha László